

VRATISLAV DOUBEK

ČESKÁ POLITIKA A (VÝCHODNÍ) VYSTĚHOVALECTVÍ 1848–1922

Praha, Akropolis 2012, 136 s., ISBN 978-80-7470-023-1

Česká emigrace 2. poloviny 19. a počátku 20. století je stále nevyčerpaným tématem vědeckého bádání. Většina dosud publikovaných prací se především zaměřuje na vystěholectví do Spojených států amerických¹, v menší míře pak na migraci do Ruska a na jeho historická území.² Kniha V. Doubka *Česká politika a (východní) vystěholectví 1848–1922* pojednává o emigraci „východním“ směrem a nabízí nový pohled na zkoumanou problematiku.

Autor publikace vypovídá o emigraci z dobového vnitřního politického úhlu pohledu české a rakouské společnosti. Zaměřuje se na fungování osídleneckých projektů, vnímání politického exilu a na komunikaci české společnosti s krajanskými komunitami. Toto hledisko není v českém odborném diskurzu právě časté a lze zde hovořit o svébytném přístupu autora k problematice novodobého vystěholectví.

Kniha je rozdělena do osmi krátkých kapitol, jež se převážně zaměřují na emigraci „východním“ směrem. Vystěholectví „západním“ (americkým) směrem V. Doubek uvádí pouze v komparativních příkladech a v závěrečné kapitole pojednávající o krajanských komunitách a jejich zásluhách o vznik Československa.³ Publikace tematicky spojuje politiku a emigraci. Jak autor v úvodní kapitole podotýká: „Politika a vystěholectví mohou být dva světy a dvě témata navzájem vzdálená i blízká. Oba fenomény jsou spojeny s moderním pojetím práva a svobody. Co je oddaluje, je pocit nezbytnosti práva. V tomto smyslu vystěholectví nutně vyrůstalo z tradičnějšího a obecně vžitého nároku, požadavku svobody pohybu.“⁴ V. Doubek se snaží výše uvedené faktory propojovat. Komparuje rakouské zákony a názory české společnosti. Svě závěry opírá o archivní materiál a relevantní literaturu.

Různé typy emigrace „východním“ směrem autor ilustruje na třech osobnostech: Josefu Václavu Fričovi — politickém exulantu, Františku Cyrilu Kampelíkovi — propagátoru řízené migrace, a Michailu Fjodoroviči Rajevském — duchovním zajišťujícím imigrantům pobytu v Rusku. Analýza činnosti těchto tří postav tvoří jádro knihy. J. V. Frič reprezentuje politický exil. Jeho články vydávané v zahraničních listech a později i v domácích periodikách začleňují český exil do mezinárodního kontextu.

---

1 ČAPEK, T. *Naše Amerika*, Praha 1926; ECKERTOŤOVÁ, E. *Kameny na préríi: Čeští vystěhovalci v Texasu*, Praha 2004; POLIŠENSKÝ, J. *Úvod do studia dějin vystěholectví do Ameriky I.: Obecné problémy dějin českého vystěholectví do Ameriky 1848–1914*, Praha 1992; POLIŠENSKÝ, J. — NESVADBÍK, L. *Úvod do studia dějin vystěholectví do Ameriky II.: Češi a Amerika*, Praha 1996; ŠATAVA, L. *Migrační procesy a české vystěholectví 19. století do USA*, Praha 1989.

2 *Kapitoly z dějin volyňských Čechů: Sborník historických souborných, vědeckých a memoárových prací*, Praha 1997; ANDRŠ, B. *Česká Alexandrovka: Vzpomínky na život české vystěhoalecké komunity na Rusi*, Praha 2009; SAVICKÝ, I. *Osudová setkání: Češi v Rusku a Rusové v Čechách 1914–1938*, Praha 1999; UHEREK, Z. et al. *Češi z Kazachstánu a jejich přesídlení do České republiky*, Praha 2003; VACULÍK, J. *Dějiny volyňských Čechů*, Praha 1997.

3 DOUBEK, V. *Česká politika a (východní) vystěholectví 1848–1922*, Praha 2012, s. 110–120.

4 *Ibid.* s. 7.

Ruský, maďarský a především polský exil jsou pro Friče ideální základnou politiky budoucí Evropy.⁵ F. C. Kampelík se intenzivně zajímá o příčiny a kontexty ekonomické emigrace. „Nezatěžuje“ se reálnou politikou, v centru jeho pozornosti jsou spíše teoretické aspekty migrace. Propaguje řízenou migraci jako součást progresivního programu sociální politiky.⁶ M. F. Rajevskij byl duchovním správcem ruského vyslanectví ve Vídni a jeho působení dokládá podíl církevních kruhů na imigrační politice Ruska. Korespondence M. F. Rajevského vypovídá mj. i o živých kontaktech ruské diplomacie s čelnými českými politickými a kulturními osobnostmi 1. poloviny 19. století.⁷

Kniha Vratislava Doubka *Česká politika a (východní) vystěhovalectví 1848–1922* přináší fundovaný pohled na migrační problematiku, sledovanou v dobovém společensko-politickém kontextu.

Jaroslav Kříž

---

5 Ibid. s. 96–97.

6 Ibid. s. 97.

7 Ibid. s. 77.